

„Tudjátok jól, hogy míg élek, minden lengyel dolgot támogatok és pártolok.”
(Domszky Pál, 1973.)

Domszky Pál, a varsói magyar

2013. november 16-án, tizenhét évvel Domszky Pál isaszegi emléktáblájának avatása és a munkásságát bemutató kiállítás megnyitása után mutatták be Máté Endre Domszky Pál, a varsói magyar című könyvét a Falumúzeumban.

A könyvbemutatót a Falumúzeum és az Isaszegi Múzeumbarátok Köre szervezte. Szendrő Dénes, a múzeumbarátok körének elnökségi tagja üdvözölte a vendégeket, köztük Domszky András, a család szécsényi ágából származó családtagot és a szerzőt, Máté Endrét.

A könyvbemutatón a Klapka György Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskolából Pánczél Boglárka tanuló Berry Polonaise-feldolgozását fuvolán adta elő, zongorán kísérte Kántor Zsolt tanár úr. A felkészítő tanár Tóthné Ágoston Viktória volt.

A szerző háromévi aprólékos munkával egy olyan könyvet írt, amelyből az olvasó megismerheti Domszky Pál életét, küldetését, embermentő munkásságát.

gyel repülő hadnagy életét dolgozza fel. Mindkét katonatisztrel találkozhattunk a 2011 novemberében megrendezett lengyel délutánon.

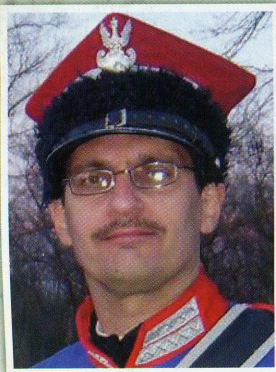
Ki volt Domszky Pál?

Domszky Pál a magyar–lengyel kapcsolatok kiemelkedő kutatója volt. 1903. május 17-én született a felvidéki Herencsvölgyben. Édesapja, Domszky István ősi lengyel család leszármazottja, postamester és néptanító volt. Egyik őse, Władysław Dąbbski Sobieski János lengyel király 1684. évi bécsi hadjárata során esett el, egy másik őse, Nikodem Dąbbski pedig a lengyel légió tisztjeként harcolt 1849. április 6-án az isaszegi csatában.

A család az I. világháborút követően Budapesten telepedett le. Domszky Pál Budapesten járt gimnáziumba, majd a Pázmány Péter Tudományegyetemen, később a párizsi Sorbonne-on tanult. Orvosnak készült, jogot tanult, végül történész lett. Budapesti egyetemista éveit során a Magyar–Lengyel Főiskolai és Diákszövetség megalapítója és vezetőségi tagja volt. 1929-ben a Bem József hamvait a törökországi Aleppóból lengyelországi szülőhelyére, Tarnówbába hazaszállító Magyar Országos Bem Bizottság titkára. Máté Endre a könyv első fejezetében csodálatosan írja le Bem tábornok hamvai hazahozatalának történetét. A bizottság titkára az akkor még fiatal, de magyarul, lengyelül, németül és franciául is beszélő Domszky Pál volt. A könyvben a 11. oldalon szerepel, hogy 1929. június 28-án 1 óra 20 perckor indult a vonat a Keleti pályaudvarról. A vonat Rákoskeresztúron és Rákoscsabán lelassított, majd a Bem tábornok hamvait szállító vonat megállt Isaszegen, ahol Kovács Ferenc községi főjegyző koszorút nyújtott át, és üdvözölte a lengyel tisztiküldöttséget.

Néhány gondolatban a szerzőről

Máté Endre egyik nagyszülője lengyel származású volt, az 1863-as felkelés menekültjének leszármazottja, aki a lengyel nyelvet a nyolcvanas évek közepén, a lengyel kultúrában tanulta. Kilenc éve van szoros kapcsolata a magyarországi lengyelséggel, 1997-ben alakították

meg dr. Konrad Sutarskival, az Országos Lengyel Kisebbségi Önkormányzat akkori elnökével a Wysocki Légiót, amelynek azóta is vezető tisztségviselője. Újságírói tevékenysége során számos írásában, rádióriportban szólaltatta meg a magyarországi lengyeleket, és mutatta be történelmi, kulturális és népi hagyományait. Az óbudai lengyel önkormányzat képviselője és a budapesti Lengyel Intézet munkatársa.

A szerző Isaszeget is a magáénak érzi, mivel Konrad Sutarskival itt határozták el a lengyel légió megalakítását. 1997-től minden évben részt vesznek az Isaszegi Történelmi Napok rendezvényein. A szerző két könyve gazdagítja az isaszegi Falumúzeum könyvtárát, az egyik vitéz Bolváry József huszár főhadnagy visszaemlékezéseit tartalmazza, a másik kötetben Szeptember katonája címmel Nizalowski Ernő len-

Archív fotók: a Falumúzeum fotótárából

Domszky Pál a magyar–lengyel családfakutatásai kapcsán 1933-ban Lengyelországba költözött, ahol 1935-ben házasságot kötött Anna Dąmbska grófnővel, az ősi lengyel nemesi család sarjával.

Kezdeményezője volt az 1934-ben leleplezett esztergomi Sobieski-emlékmű felállításának is.

A háború éveiben maga köré gyűjtötte a lengyelországi magyarokat. A Német Birodalomhoz csatolt országrészben, az úgynevezett Főkormányzóságban megszervezte a Magyar Szövetséget, amelynek Varsón kívül Krakkóban, Lembergben és Radomban is működött csoportja.

Domszky a varsói magyar diplomáciai külképviselet tevékenységének beszüntetése után (1939. szeptember 15.) felvette a kapcsolatot a berlini magyar követséggel, és ettől kezdve ő látta el a megszállt Lengyelországban élő magyarok érdekképviseletét. Gyakorlatilag tiszteletbeli konzulként működött, állampolgársági, visszahonosítási, hagyatéki ügyeket intézett, tevékenysége azonban messze meghaladta a szokásos konzuli munkát. A Magyar Szövetség tagjainak magyar címeres, német és lengyel nyelvű igazolványokat adott, amelyek védelmet, viszonylag szabad mozgást és élelmiszerjegyhez való jogosultságot biztosítottak. Ha kellett, útleveleket szerzett, a leginkább rászorulóknak pedig pénzbeli támogatást nyújtott, felekezetre, származásra való tekintet nélkül. Boltot nyitott a varsói Wielka utcában, amely konspirációs célokot is szolgált.

Szmalicza József, Falumúzeum, Isaszeg;

Dr. Dürr Sándor, Isaszeg díszpolgára

A Falumúzeumban Domszky Pálnak (1903–1974), a magyar–lengyel kapcsolatok kutatójának és ápolójának az emlékére megrendezett könyvbemutatóról készült írást a januári lapszámban folytatjuk.